

คำนำ

เป้าหมายอนาคตของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2580 กำหนดไว้ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่งและมีคุณภาพ โดยไม่มีใครถูกทิ้งไว้ข้างหลัง โดยในยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมนั้นให้ความสำคัญกับการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชน ท้องถิ่นมาร่วมกันขับเคลื่อน สนับสนุนการรวมตัวกันประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำเพื่อส่วนรวม และสร้างประชากรที่มีคุณภาพสามารถพึ่งตนเองและทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชนและสังคมให้นานที่สุด ซึ่งกลไกหนึ่งที่เริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญในการนำพาประเทศไปสู่วิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้นั้น ได้แก่ กิจการเพื่อสังคม หรือ Social Enterprise เนื่องจากสามารถช่วยเพิ่มช่องทางการตลาดและเชื่อมโยงการค้าให้กับเกษตรกร เพิ่มความสามารถในการแข่งขันให้กับประเทศผ่านการคิดค้นนวัตกรรมทางธุรกิจที่มีฐานคิดจากการแก้ปัญหาสังคม รวมทั้งเป็นตัวเชื่อมพลังคนสามวัย คือ เยาวชนคนรุ่นใหม่ คนวัยทำงานและผู้สูงอายุอันทำให้เกิดสังคมเข้มแข็งที่แบ่งปัน ไม่ทอดทิ้งกันและมีคุณธรรม¹ เนื่องจากกิจการเพื่อสังคมไม่ได้เน้นการสร้างผลกำไรให้แก่เจ้าของธุรกิจ แต่เน้นการแบ่งปันผลกำไรที่เกิดขึ้นให้แก่สังคม และสร้างโอกาสทางรายได้ให้แก่กลุ่มผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ และช่วยลดความเหลื่อมล้ำ

สำหรับประเทศไทย รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนให้มีการประกอบกิจการเพื่อสังคมในประเทศเพิ่มมากขึ้น อันจะส่งผลให้เกิดการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนตลอดจนทำให้ภาคเอกชนได้มีส่วนร่วมกับรัฐบาลในการดูแลช่วยเหลือชุมชนและสังคม จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติการออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 621) พ.ศ. 2559 ยกเว้นภาษีเงินได้ให้แก่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลซึ่งประกอบกิจการวิสาหกิจเพื่อสังคม และบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่สนับสนุนกิจการเพื่อสังคม สำหรับเงินได้เท่าที่จ่ายเป็นเงินลงทุนในหุ้นสามัญของกิจการเพื่อสังคมหรือเงินได้เท่ากับจำนวนเงินที่มอบให้หรือมูลค่าของทรัพย์สินที่โอนให้กิจการเพื่อสังคมโดยไม่มีค่าตอบแทน² และคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2561 ซึ่งจะทำให้องค์กรที่ดำเนินการในลักษณะกิจการเพื่อสังคมอยู่แล้วกว่า 300 แห่ง และองค์กรเอกชนที่มีศักยภาพในการดำเนินกิจการเพื่อสังคม รวมทั้งบริษัทเอกชนที่ต้องการตั้งบริษัทลูกเพื่อดำเนินกิจการทางสังคมหันมาดำเนินการในรูปแบบกิจการเพื่อสังคม โดยประมาณการณ์ว่าใน 10 ปีจะทำให้เกิดกิจการเพื่อสังคมกว่า 10,000 แห่งทั่วประเทศ รวมทั้งจะทำให้เกิดการจ้างงานในกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้พิการ 2 ล้านคน ผู้สูงอายุ 12 ล้านคน ผู้ด้อยโอกาส 5 ล้านคน รวม 19 ล้านคน รวมทั้งสามารถเปลี่ยนสถานะกลุ่มคนที่มักจะถูกมองว่าเป็นภาระของสังคมเป็นผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และพึ่งพาตัวเองได้³

¹ http://library.senate.go.th/document/mSubject/Ext81/81331_0001.PDF

² “กิจการเพื่อสังคม” โดยจ.สุเทพ (11 กันยายน 2559) ที่มา : <http://www.taxguruthai.com/topic/23-กิจการเพื่อสังคม>

³ <https://www.thaipost.net/main/detail/13169>

กรมกิจการผู้สูงอายุในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่มีพันธกิจหนึ่งเกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุนภาคีเครือข่ายงานด้านผู้สูงอายุ เพื่อร่วมขับเคลื่อนและพัฒนางานด้านผู้สูงอายุ⁴ จึงควรเตรียมพร้อมเพื่อรับกับโอกาสดังกล่าวที่จะเกิดขึ้นในอนาคตที่จะมีกิจการเพื่อสังคมเข้ามาเป็นเครือข่ายในการขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุมากยิ่งขึ้น โดยอาศัยการเรียนรู้จากทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งประเทศในภูมิภาคอาเซียนที่เข้าสู่สังคมสูงวัยเป็นประเทศแรก ได้แก่ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ซึ่งเข้าสู่สังคมสูงวัยในปี พ.ศ. 2542 (ค.ศ. 1999)⁵ ก่อนประเทศไทย และได้เข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์แล้วในปี พ.ศ. 2560 ที่ผ่านมา โดยมีสัดส่วนประชากรที่มีอายุมากกว่า 65 ปีขึ้นไป ร้อยละ 14.4⁶ และจากการศึกษาค้นคว้าผ่านทางอินเทอร์เน็ตพบว่า รัฐบาลของสาธารณรัฐสิงคโปร์ได้ออกมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุเพื่อส่งเสริมการจ้างงาน การพัฒนาทักษะ และเพิ่มพูนองค์ความรู้ให้แก่ผู้สูงอายุเพื่อให้มีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการให้ความสำคัญกับกิจการเพื่อสังคมในการเป็นกลไกหนึ่งในการขับเคลื่อนสังคม โดยในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) รัฐบาลได้มีการจัดตั้งองค์กรที่ชื่อว่า raiSE ขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนกิจการเพื่อสังคมทั้งที่เกิดขึ้นแล้วและที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตให้สามารถเติบโตและอยู่รอดได้อย่างยั่งยืน ดังนั้น การไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับกิจการเพื่อสังคมของสาธารณรัฐสิงคโปร์สำหรับผู้สูงอายุจึงเปรียบเสมือนการเปิดประสบการณ์ในการสร้างสรรค์สังคมสำหรับผู้สูงอายุผ่านองค์กรเครือข่ายอย่างมีประสิทธิภาพและตั้งอยู่บนฐานการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ

รายงานฉบับนี้เป็นรายงานการศึกษาระดับสมบูรณ์ (Final Report) ซึ่งจะนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับผลการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise : SE) ผลการศึกษาดูงานกิจการเพื่อสังคมของสาธารณรัฐสิงคโปร์ และแนวทางการบริหารจัดการกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise : SE) สำหรับผู้สูงอายุให้มีความยั่งยืน เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ สามารถนำผลจากการวิจัย ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise : SE) สำหรับผู้สูงอายุให้มีความยั่งยืน รวมทั้งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์สามารถใช้ผลการศึกษาเป็นแนวทางสนับสนุนการดำเนินงานการส่งเสริมกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise : SE) สำหรับผู้สูงอายุ

คณะที่ปรึกษา

ตุลาคม 2561

⁴ <http://www.dop.go.th/th/aboutus/2>

⁵ https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/DocLib_/Article_01Aug2018.pdf

⁶ <https://www.straitstimes.com/singapore/spore-ageing-at-faster-pace-than-a-decade-ago>

